

MARTHA KOLLN: UNDERSTANDING ENGLISH GRAMMAR
MACMILLAN 1982.

Bilježim pojavu ovog udžbenika najviše zato da bih skrenuo pozornost nastavnika engleskog kao stranog jezika što rade nastavnici engleskog kao materinskoga jezika na razini dodiplomskog studija engleske gramatike na američkim sveučilištima. Pojava ove knjige vezana je za sadašnji trenutak, kad humanistički predmeti na mnogim sveučilištima u Americi gube studente, a studij pismenosti i osnovne gramatike s pedagoškim ciljevima postaje područje neočekivanog rasta. Već se dulje javno iznose mišljenja da su američki dodiplomski studenti »nepismeni«, što, čini se, studenti uzimaju ozbiljno u svom novom konformizmu, a k tome neki tipovi studija, kao što su poslovne studije, pravo i medicina, zahtijevaju tečaj iz engleske sintakse kao obvezu. Korijeni nepoznavanja formalnog pisanog (a donekle i razgovornog) stila traže se u 15 ili više tisuća sati provedenih uz televiziju koje ima za sobom prosječan student prve godine kao i u srednjem obrazovanju koje iz više komplikiranih razloga ne uspijeva osposobiti učenika za pismeno izražavanje na traženoj razini. Najzanimljiviji, barem za nas jer nam je malo poznat, jest onaj razlog koji dovodi u sumnju poželjnost poučavanja standardnog jezika uopće, jer bi to bio nametnuti varijetet jezika vladajućeg sloja.

Može li tečaj strukture engleskog jezika pomoći izvornom govorniku da svjesno kontrolira i analizira konstrukcije kojima se služi i, uz uvid u strukturu svog jezika, usavrši svoje izražavanje u smjeru primljenog standarda? Duga je tradicija sklonosti da u to vjerujemo. Njoj se pridružuje i Martha Kolln koja pokušava da iz sustavnog prikazivanja nekih područja engleske sintakse izvede objašnjenja onih struktura koje standardni jezik prihvaća odnosno ne prihvaća. Ove druge marljivo analizira, slijedeći relativističku tradiciju u ocjenjivanju korektnosti u jeziku, i navodeći studenta da shvati da isključene strukture iz standardnog jezika ne moraju biti inherentno netočne, već da mogu biti stvar društvene konvencije. Ne polazi se, dakle, od popisa onoga što se u standardnom jeziku ne smije uz kratka objašnjenja, kao što je bila nekada tradicija u preskriptivnim udžbenicima u Americi (Bolinger 1975, 568), već se polazi od opisa sintakse jezika da bi se došlo do proskribiranih ili marginalnih struktura u standardnom jeziku.

Knjiga ima četiri dijela: *Sentence Patterns*, *The Parts of Speech*, *Expanding the Basic Patterns*, *Usage*, koje ću vrlo kratko ocrtati da bi čitalac mogao znati što se autorici čini najvažnijim za planiranu svrhu.

I dio, *Rečenični uzorci*, opisuje deset osnovnih uzoraka engleskih rečenica koji se temelje na vrsti glagola: kopuli i kopulativnim glagolima, neprelaznim i dvjema podvrstama prijelaznih glagola s jednim ili dva objekta, te prijelaznim s objekatskim komplementom. Nakon toga se jednostavni glagolski oblici upotrijebljeni u njima proširuju i uvodi se pomoćni glagol, modalni glagol, pasivna transformacija, pojmovi vremena, aspekta i načina i prikazuju se upitne, negativne, imperativne transformacije uključivši i there-transformaciju.

Sve to bez strogog formaliziranja, samo što se uvodi dijagramiranje po adaptiranom sustavu Kelloga i Reeda, poznato Amerikancima od kraja prošlog stoljeća.

II dio, *Vrste riječi*, donose najprije pregled derivacionih i inflektivnih morfema da bi se mogli upotrijebiti u definiciji imenica, glagola, pridjeva i priloga. To su za autoricu *form-classes*, dakle vrste koje se mogu definirati po obliku, jer primaju određene derivacione i inflektivne sufikse. Njihova je definicija eklektična jer se uzima još u obzir značenje i distribucija. Preostale vrste riječi koje autorica dijeli na *determinative*, *pomoćne glagole*, *kvalifikative* (*quite, very*), *prijedloge*, *veznike*, *upitne riječi* i *ekspletive* (*it, there* i ponekad *or* i *as*) jesu *strukturalne riječi*. *Zamjenice* bi bile između tih dviju grupa zbog toga što neke imaju infleksiju i zamjenjuju imenice, ali su im posvojni i pokazni oblici slični determinatorima, a osim toga to je ograničena, zatvorena skupina riječi, poput drugih strukturalnih oblika.

III dio, *Proširenje temeljnog uzorka*, bavi se načinom kako se proširuje klauza pomoću struktura koje funkcioniraju kao adverbiali, pridjevske strukture, nominalne strukture, te subordinacijom i koordinacijom.

IV dio, *Jezična uporaba*, uzima četiri iz mnogo šireg popisa struktura o kojima se raspravlja u zemljama engleskog jezika jesu li pravilne ili nisu, i to dvije tradicionalne (prepozicija na kraju rečenice, split infinitive) i dvije koje su postale osobito aktualne u vezi s feminističkim pokretom (korelacija everybody s *he*, korelacija imenice koja određuje nepoznati spol s *he* npr. *person-he*).

Kad bi se tražila kratka karakterizacija ovog udžbenika s obzirom na lingvističke pravce, mogli bismo reći da se u njemu osjeća strukturalistički pristup Bloomfielddovih sljedbenika (Hockett, Hill) u primijenjenoj verziji kao kod Friesa i Roberta, ali i tragovi tradicionalnih američkih gramatičkih priručnika (upotreba dijagrama za različite strukture) te opisa i tumačenja Quirka i Greenbauma. Takav eklektičan pristup, koji se čini kao jedino razuman, ne može izbjeći poteškoćama i strog bi mu lingvist našao primjedbi. Jesu li dvočlani glagoli koje autorica naziva *phrasal verbs* baš uvijek po značenju drugačiji od značenja njihovih djelova (str. 13). To je možda točno za jedan dobar postotak, kao i za neke primjere koje ona navodi kao što su *set off, give in, pass out, take off*, ali što je s glagolima *blow up, bring over, drag along, move out*, jer se za ove može reći da su zbir značenja njihovih dijelova. Možda je preciznija formulacija koju daju Quirk i Greenbaum kad tvrde da postoje stupnjevi idiomatičnosti kod ovih glagola. Ne smatram da je autorica mnogo pomogla studentima da shvate razliku između *I appreciated him giving me a lift* i *I appreciated his giving me a lift* (str. 223) parafrazirajući prvu rečenicu s »the man . . . (who is) giving me a lift«, drugim riječima sugerirajući da je u prvoj rečenici objekt *him*, a u drugoj »his giving me a lift«. Sigurno izvorni govornik može osjetiti neku razliku u naglašavanju dvaju dijelova objekta, ali se čini da je ovdje objekt i osoba i vršenje radnje, koje je teško odijeliti, pa je i razliku u značenju teško dokazati. Međutim, poznato je da se druga rečenica smatra formalnijom, vjerojatno zbog logičnog izvoda da uz gerund, koji je glagolska imenica, mora stajati posvojni pridjev ili genitiv, a ne padež objekta.

Može li se netko u nas korisno poslužiti ovom knjigom? Studentu anglistike može poslužiti kao uvod u sintaksu, nastavniku koji radi u sedmoj ili

osmoj godini učenja engleskog dat će poneku ideju za vježbe, a radozalcima iz obje grupe popis onih područja standardnog (američkog) engleskog gdje se prosječno obrazovani Amerikanac ne osjeća sigurnim. Tu ćemo naći pored već dobro poznatih nesigurnosti kao što su: *Ain't I nice? I've already ate; Having worked hard since 6 a.m., the project was completed before noon;* i one što mi se čine manje poznate kao što su: *I didn't know who felt worse: him or me; Whom shall I say is calling?* Itd. Kad je riječ o dvosmislenostima koje proizlaze iz reda sintaktičkih elemenata u rečenici, kao što je na primjer *Tony burried the knife he found in the cellar* (je li ga zakopao ili našao u podrumu), okoristiti se mogu podjednako izvorni govornici i stranci koji dobro vladaju engleskim i moraju se njime služiti u pisanom obliku. Misleći na strance koji bi se služili ovom knjigom, ne mogu zaobići vokabular i asocijacije primjera kojima se ilustriraju sintaktički problemi jer su sve iz života na kampusu i za nekoga koji tamo nije nikada boravio, makar znao dobro engleski, neće svi biti lako dokučivi bez dobrog američkog rječnika. Što znači: *Students taking the law board look nervous;* ili *The lead-off batter hit a home run?*

LITERATURA

Dwight Bolinger, 1975, *Aspects of Language*, Harcourt, Brace, Jovanovich
R. Quirk, S. Greenbaum, 1973, *A University Grammar of English*, Longman